

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vår dato:

07.10.2024

Vår ref:

2024/33733

Deres dato:

29.08.2024

Deres ref:

2024/1261

Øvre Eiker kommune

Postboks 76

3301 HOKKSUND

Saksbehandlere, innvalgstelefon

Ingerid Marie Lorentzen Norum, 32266864

Lise Økland (vannmiljø), 32266804

Øvre Eiker - Uttalelse til høring av planprogram og varsel om oppstart av kommunedelplan for naturmangfold

Vi viser til deres oversendelse datert 29. august 2024 med høring av planprogram og varslet oppstart av kommunedelplan for naturmangfold.

Bakgrunn

Det går fram av varselet om oppstart og planprogrammet at formålet med arbeidet er å utarbeide en kommunedelplan som skal gi en helhetlig oversikt over verdifulle naturtyper og arter og økologiske funksjonsområder i kommunen. Utarbeidelsen av planen er forankret i det overordnede målet i Klima-, miljø- og energiplanen (2023) som sier at kommunens naturmangfold og naturressurser ikke skal forringes i verdi. Planen skal bidra til at kommunen kan ivareta økosystemer og naturmangfold på landskaps-, naturtype- og artsnivå. Kommunen har fått støtte fra Miljødirektoratet til å utarbeide planen.

Statsforvalterens rolle

Vi skal bidra til at planer ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen landbruk, klima og miljøvern, folkehelse, barn og unges interesser, samfunnssikkerhet og gravplasser. Statsforvalteren skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer innen våre ansvarsområder blir fulgt opp i kommunale planer. Kommunen er planmyndighet og har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet.

Statsforvalterens innspill

Vi mener det er svært positivt at kommunen nå utarbeider en kommunedelplan for naturmangfold, som skal bidra til en mer helhetlig og planmessig forvaltning av naturmangfoldet i tråd med føringene i kommuneplanens samfunnsdel. Øvre Eiker kommune er rik på naturmangfold og det er derfor bra at det lages en plan for å ivareta dette best mulig. Kommunen som planmyndighet har innenfor det handlingsrommet som følger av plan- og bygningsloven en avgjørende rolle i å unngå

E-postadresse:
sfospost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Pb 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Moss: Vogts gate 17
Drammen: Dr. Hansteinsgate 9
Oslo: Stensberggata 27

Telefon: 69 24 70 00
www.statsforvalteren.no/os
Org.nr. 974 761 319

nedbygging av nasjonalt, regionalt og lokalt viktige naturområder. Det er svært viktig at kunnskapsgrunnlaget og de føringer som kommunedelplanen for naturmangfold skal lede til, aktivt følges opp i kommunens planarbeid, og særlig i arealplanleggingen.

Planprogrammet slår fast at kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i kommunen er til dels mangelfullt, og at en rekke gamle data/dokumenter må oppdateres/digitaliseres slik at de blir tilgjengelige for allmennheten. Det står videre at resultatmål for planen skal være at enhver form for tiltak som forringer naturmangfold med nasjonal- eller regional verdi unngås, og at lokalt viktig naturmangfold skal ivaretas gjennom en restriktiv arealpolitikk. For å sikre at kunnskapsgrunnlaget er godt nok for beslutningstaking rundt arealbruk, er det derfor viktig at det i arbeidet med kommunedelplanen legges føringer for når og i hvilke tilfeller kommunen skal kreve nye kartlegginger. Det er blant annet viktig at områder som vurderes utbygd blir prioritert for kartlegging. Kommunen bør også vurdere å angi områder i kart eller peke ut temaer der føre-var-prinsippet skal veie ekstra tungt. Vi viser til rapporten [Kartleggingsstatus for viktige naturtyper i Oslo, Akershus, Buskerud og Østfold](#) som gir en god oversikt over status per 2021 for den enkelte kommune.

En kommunedelplan for naturmangfold bør gi føringer om strategiske grep i kommunens arealplanlegging, for å ivareta og gjenskape naturmangfold. Arealbruksendringer er den største trusselen for naturmangfoldet, og det viktigste kommunen kan gjøre basert på oppdatert kunnskap gjennom arbeidet med kommunedelplanen er å forhindre nedbygging. En «planvask» av eldre planer vil være et viktig bidrag til dette. Videre kan kommunen som planmyndighet bruke arealplaner som verktøy for å gi naturmangfold et bedre juridisk vern. I planprogrammet står det at områder med viktig naturmangfold bør prioriteres og sikres i juridisk bindende planer. Det kan for eksempel være at man krever overfor en utbygger at de også skal regulere et areal som er større enn de opprinnelig hadde planlagt for å innlemme verdifull natur og i reguleringsplanen gi den naturen et bedre vern. Man kan også gi forekomster av utvalgte naturtyper et bedre juridisk vern. Kommunen kan som planmyndighet også stille krav om gjenåpning av bekker, etablering av grønnstruktur, naturrestaurering, osv.

Kommunen er også en stor forvalter av naturmangfold gjennom andre roller som kunnskapsformidler, eiendomsforvalter, park- og kirkegårdsforvalter og utbyggingsansvarlig for V/A og annen teknisk infrastruktur, m.m. Noe av naturen er avhengig av skjøtsel for å opprettholde sin verdi. Kommunen bør vurdere hvilke områder som har nytte av aktiv skjøtsel, slik som slåttemark og naturbeitemark, samt andre områder hvor det bør tas spesielle hensyn. Hensyn til pollinatorer kan innarbeides i den daglige driften av friluftsområder, parker, lekeplasser, uteområder ved skoler/offentlige bygg og grøntanlegg.

Naturmangfold knyttet til vann

En kommunedelplan for naturmangfold vil være et viktig grunnlag for kommunens saksbehandling, beslutninger og prioriteringer, også for ivaretagelse av naturmangfold knyttet til vann. Forslaget til planprogram peker på at Øvre Eiker kommune har verdifulle bestander av blant annet storsalamander, edelkreps, elvemusling og laks samt stor artsrikdom av fisk i Drammenselva. Vi viser også til storørreten i Eikeren.

For å ivareta vannlevende organismer, må leveområdene sikres mot forurensning. Nær 40 % av vannforekomstene i Øvre Eiker kommune oppnår ikke miljømålene etter vannforskriften og regional vannforvaltningsplan. Flere av de verdifulle artene i kommunens vassdrag er følsomme for forurensning og tilslamming, og forurensning er en utfordring og trussel for naturmangfold som kommunedelplanen må belyse. I forslaget til planprogram står det at kommunen har ansvar blant

annet innenfor landbruksforvaltning og avløp, og vi presiserer at det er viktig at kommunedelplanen i tilstrekkelig grad belyser virkemidler på disse områdene av hensyn til vannmiljø og vannlevende organismer.

Forslaget til planprogram peker på at kunnskapen om naturmangfold i kommunen er mangelfull, og det er derfor viktig at arbeidet med kommunedelplanen har som hovedmål å få en helhetlig oversikt over verdifulle naturområder og arter samt viktige økologiske funksjonsområder. Et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag er avgjørende for å unngå uheldige inngrep og arealendringer i områder med verdifullt naturmangfold. I den forbindelse slutter vi oss til forslaget om kartlegging av elvemusling samt gårdsdammer og mindre vannforekomster i kulturlandskapet.

Forslaget til planprogram har også et mål om å kartlegge potensialet for naturrestaurering, og under tiltak nevnes myr, våtmark og gamle slåttmarker. I den forbindelse ber vi om at også vassdragsrestaurering blir nevnt. Dette vil blant annet kunne omfatte gjenåpning av lukkede bekker. Vi viser til Nasjonal strategi for restaurering av vassdrag 2021-2030 samt EUs lov om restaurering av 20 % ødelagt natur innen 2030.

Klimaendringer er nevnt som en utfordring for naturmangfold i kommunen, og vi viser til at blågrønne strukturer med vekt på åpne vannveier med sammenhengende grønnstruktur i og rundt tettsteder kan dempe effektene av klimaendringer som flom, redusere forurensninger og samtidig bidra positivt for naturmangfold.

Videre er kartlegging av kantsoner mellom områder nevnt under tiltaksbehov. Vi legger til grunn at dette også omfatter kantsoner langs vassdrag. Tap av kantvegetasjon langs vassdrag er en utfordring som fører til økt avrenning av næringssalter, økt fare for elveerosjon, degradert habitatkvalitet for vannlevende organismer og reduksjon i biologisk mangfold langs vassdragene. Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden presiserer viktigheten av gode, flersjiktete kantsoner for å redusere tilførsler av næringssalter til vassdrag som ender ut i Oslofjorden. Langs vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes kantvegetasjon, jfr. vannressursloven § 11.

Til slutt ser vi positivt på at fremmede arter også er tema i planprogrammet. Aktiv bekjempelse og forebygging gjennom informasjon og holdningsskapende arbeid vil være viktig for å unngå spredning av fremmede og ikke stedegne arter til nye vann og vassdrag.

Landbruk

Det er positivt at FNs bærekraftsmål legges til grunn for planarbeidet. Bærekraftig bruk av jord, naturmangfold og skog er viktig for en rekke ulike samfunns-, miljø- og klimahensyn, og for klimatilpasning og økosystemtjenester.

Jordsmonnet i jord- og skogareal omfatter et stort mangfold av jordliv som er lite kartlagt, men som er svært viktig for jordas egenskaper og produktivitet. Nasjonal jordvernstrategi er forankret i FNs bærekraftsmål. I tillegg til matproduksjon skal jordvern bidra til vern av jordsmonn som grunnlag for naturmangfold og skog, en rekke økosystemtjenester. Se rapporten *Jordvernets begrunnelser. Kunnskapsgrunnlag for revidert jordvernstrategi, NIBIO rapport vol. 7 nr. 72 2021* samt oppdatert nasjonal jordvernstrategi på Landbruksdirektoratet nettsider.

Jordbruksarealene i Øvre Eiker har generelt svært god kvalitet. Beiteområder er viktig for kulturbetinget naturmangfold i kommunen. Disse arealene kan være sårbare for endringer i arealbruk. Fortsatt beitebruk og skjøtsel av beiteområder i kommunen er viktig, ikke minst for å unngå gjengroing, og dermed tap av arter og naturtyper. Planarbeidet bør derfor også omfatte inn-

og utmarksbeiter og øvrige jord- og skogbruksarealer. Det bør ikke legges opp til tiltak som innskrenker landbruksvirksomheten ut over det som er hjemlet i lov og forskrift.

Vi oppfordrer til at planen omfatter de ulike virkemidler og tilskuddsordninger innenfor jord- og skogbruk som kan bidra til å ta vare på arealene på en måte som gir positive ringvirkninger for miljø og naturmangfold.

Vi viser ellers til [Statsforvalterens forventninger til kommunal arealplanlegging for 2024](#) og til [overordnede føringer for kommunal planlegging innenfor Statsforvalterens ansvarsområde](#). Vi anbefaler nettsidene www.planlegging.no og [Miljøstatus](#).

Vi ber om å få tilsendt vedtatt planprogram, og ønsker kommunen lykke til med det videre arbeidet. Vi vil komme tilbake til saken når planen er på offentlig ettersyn.

Med hilsen

Brede Kihle
fagleder
Klima- og miljøvernavdelingen

Ingerid Marie Lorentzen Norum
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Buskerud fylkeskommune

Postboks 3563

3007

DRAMMEN